

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»
(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра

Фінанси, банківська справа та страхування
(назва кафедри, яка відповідає за дисципліну)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Ректор (перший проректор)
В.Г. Прушківський
2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ППН 24 Бюджетна система
(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) Фінанси і кредит
(назва спеціалізації)

інститут, факультет Економіко-гуманітарний інститут, факультет економіки та управління
(назва інституту, факультету)

мова навчання державна

2019 рік

Робоча програма «Бюджетна система» для студентів
(назва навчальної дисципліни)
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,

освітня програма (спеціалізація) Фінанси і кредит.
(назва спеціалізації)

„27” серпня 2019 року - 21 с.

Розробники: Набатова Ю.О., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, к.е.н., доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
Фінанси, банківська справа та страхування

Протокол від „27” серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри Фінанси, банківська справа та страхування

_____ (С. В. Шарова)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ _____ ” _____ 20__ року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки та управління

Протокол від “25” вересня 2019 року № 22

«25» вересня 2019 року Голова (В.В. Корольков)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми*

“ _____ ” _____ 20__ року Керівник групи _____
(_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

*Якщо дисципліна викладається не випусковою кафедрою

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показ- ників	Галузь знань,	Характеристика навчаль- ної дисципліни	
		денна фор- ма навчан- ня	заочна фор- ма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>07 «Управління та адмі- ністрування»</u>	Обов’язкова	
Модулів – 2	Спеціальність (освітня програма, спеціалізація): <u>072 - Фінанси, банківсь- ка справа та страхування</u> (Фінанси і кредит)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4	4
Загальна кількість го- дин – 120		Семестр	
		7	7
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми на- вчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5,57	Освітній ступень: <u>бакалавр</u>	28	6
		Практичні, семінарські	
		14	2
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		78	112
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 35% до 65%

для заочної форми навчання - 6,66% до 93,34%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування знань з організації та функціонування бюджетної системи і проведення бюджетної політики.

Завдання: вивчення теоретичних засад формування і використання бюджету держави; бюджетного устрою і принципів побудови бюджетної системи; державного кредиту та управління державним боргом; методів і джерел формування доходів бюджету; оволодіння методикою визначення обсягів бюджетних видатків та їх впливу на реалізацію функцій держави. Після засвоєння матеріалу навчальної дисципліни студент повинен:

ЗНАТИ:

- основи побудови бюджетної системи України та окремих зарубіжних країн;
- механізм формування та планування бюджетів різних рівнів;
- форми і методи планування в бюджетних організаціях;
- етапи бюджетного процесу; організацію функціонування органів управління бюджетною системою;
- механізм функціонування міжбюджетних відносин;
- напрями та шляхи реформування бюджетної системи України.

ВМІТИ:

- користуватися законодавчими, нормативними й інструктивними документами з питань планування та регулювання бюджетної системи;
- оцінювати бюджетну політику, що проводиться в Україні;
- виконувати необхідні розрахунки бюджетних доходів і витрат на всіх рівнях бюджетної системи;
- складати проекти кошторисів бюджетних установ;
- складати пояснювальну записку до звіту про виконання відповідного бюджету;
- знаходити резерви додаткових надходжень і економії витрат відповідного бюджету

У результаті вивчення дисципліни «Бюджетна система» студент повинен отримати:

а) загальні компетентності:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; **ЗК02**
- здатність планувати та управляти часом; **ЗК03**
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні; **ЗК06**
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; **ЗК08.**
- здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). **ЗК11**
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. **ЗК13**
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цін-

ності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.**ЗК14**

б) фахові компетентності:

Фахові компетентності, яких набуватимуть здобувачі в процесі вивчення навчальної дисципліни «Бюджетна система»

Компетенції згідно освітньої програми	Складові компетентності
Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища СК01 Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури. СК02 Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування). СК03 Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач. СК04 Здатність застосовува-	Розуміння визначенні бюджетної системи, її функціонування
	Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою формування державного бюджету, аналізу доходів та видатків, як інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища
	Розуміння особливостей функціонування бюджетного устрою на основі сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
	Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування) на основі аналізу загального та спеціального фондів бюджетних надходжень та витрат.
	Здатність застосовувати економічні-математичні методи щодо розрахунку прогностичних показників бюджетування за різними напрямками витрат.
	Здатність застосовувати знання законодавчої бази у сфері розподілу та перерозподілу міжбюджетних трансфертів та асигнувань.
	Здатність виконувати контрольні функції у сфері розподілу фінансів між розпорядниками коштів згідно чинного законодавства.
	Здатність аналізувати динаміку бюджетних надходжень та видатків, розуміти їх вплив на соціально-економічні явища та здійснювати порівняльний аналіз їх впливу .
	Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за складання кошторисів щодо формування бюджетів нижчого рівня.
	Здатність використовувати методику обчислення та застосування прогностичних розрахунків для складання бюджету, як окремого підприємства, так і міста, області, району

ти знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку. СК05 Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування. СК08 Здатність здійснювати ефективні комунікації в сфері фінансів, банківської справи та страхування. СК09 Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення. СК10 Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку. СК11	
---	--

очікувані програмні **результати навчання:**

- володіти методами бюджетного планування, прогнозування і контролю у бюджетних установах; методикою розробки та виконання Державного та місцевих бюджетів, управлінськими рішеннями в діяльності бюджетних установ та проводити розрахунки показників бюджету;
- визначати напрями бюджетної політики;
- аналізувати зміни в бюджетному законодавстві;
- аналізувати джерела та структуру доходів і видатків державного та місцевих бюджетів, фінансування дефіциту бюджету;
- виконувати необхідні розрахунки бюджетних доходів і витрат на всіх рівнях бюджетної системи

3. Анотація навчальної дисципліни «Бюджетна система» Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Зміст та особливості побудови системи. Бюджетний устрій та бюджетний процес. Система доходів бюджету.

Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави.

Походження, еволюція та сучасне розуміння терміна «бюджет». Головні ознаки, економічна сутність та функції бюджету. Бюджет як основна ланка державних фінансів. Простежено роль і значення бюджету у фінансовому ме-

ханізму держави. Розкриті відмінності рівня централізації національного доходу в бюджеті різних моделей ринкової економіки. Охарактеризована структура бюджету України.

Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави.

Законодавча характеристика бюджету, як фінансового плану, що являє собою розпис доходів і видатків основного централізованого фонду грошових коштів держави. Правове регламентування бюджету. Ефективність бюджетного процесу на загальнодержавному та місцевих рівнях залежить від тісної співпраці всіх гілок влади, активної громадянської позиції політичних партій, інших громадських об'єднань, фахівців різного профілю. Своєчасність прийняття державного бюджету є основою для ефективності діяльності місцевих бюджетів.

Тема 3. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи.

Основи бюджетного устрою: встановлення принципів побудови бюджетної системи; виділення окремих видів бюджетів; розподіл доходів і видатків між окремими ланками бюджетної системи; встановлення характеру взаємовідносин між бюджетами.

Поняття бюджетної системи. Структура бюджетної системи України, взаємозв'язок між окремими ланками бюджетної системи. Принципи побудови бюджетної системи України та їх характеристика. Бюджетні повноваження учасників бюджетного процесу.

Бюджетні повноваження Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, обласних та районних державних адміністрацій, виконавчих органів міських, селищних та сільських рад.

Бюджетна класифікація. Значення бюджетної класифікації для прогнозування доходів і видатків бюджетів та їх виконання. Структура бюджетної класифікації. Класифікація доходів бюджету; класифікація видатків (в тому числі за вирахуванням погашення) бюджету; класифікація фінансування бюджету; класифікація боргу.

Тема 4. Бюджетний процес.

Бюджетний процес — регламентована нормами права діяльність, пов'язана зі складанням, розглядом, затвердженню бюджетів, їх виконанням і контролем за їх виконанням, розглядом звітів про виконання бюджетів, що складають бюджетну систему України. В Україні бюджетний процес регулюється Конституцією України, Бюджетним кодексом України та іншими нормативними актами. Стадії бюджетного процесу.

Тема 5. Система доходів бюджету.

Методи формування доходів бюджету. Доходи держави від підприємницької діяльності. Доходи від державних майна, угідь, послуг. Податковий метод мобілізації доходів бюджету. Державні позики.

Джерела формування доходів бюджету. ВВП і національний дохід як основа дохідної бази бюджету. Причини й умови використання національного багатства для формування доходів бюджету.

Склад, структура та динаміка доходів Державного бюджету України, обласних, районних, міських, селищних і сільських бюджетів. Класифікація дохо-

дів бюджету. Правове регулювання формування доходів. Особливості податкової структури України, її відмінності від розвинених країн.

Загальна характеристика податкової системи України. Види непрямих податків, їх роль у доходах бюджету. Пряме оподаткування, його види, значення прямих податків у формуванні доходів бюджету. Платежі за ресурси, їх види, роль у доходах бюджету.

Неподаткові доходи бюджету, їх характеристика. Доходи від власності та підприємницької діяльності. Доходи від операцій з капіталом. Доходи рентного характеру. Інші неподаткові доходи бюджету.

Трансферти та їх роль у формуванні доходів окремих бюджетів. Державні та місцеві позики. Організація мобілізації доходів бюджету.

Тема 6. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання.

Засади розмежування доходів і видатків між окремими бюджетами. Фактори, що визначають порядок і пропорції розподілу доходів між бюджетами. Власні та закріплені доходи місцевих бюджетів. Чинники і порядок закріплення доходів. Види регулюючих доходів і порядок бюджетного регулювання.

Склад доходів, що закріплюються за місцевими бюджетами та враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів. Доходи місцевих бюджетів, що не враховуються при обсягу міжбюджетних трансфертів.

Поняття та мета регулювання міжбюджетних відносин. Критерії розмежування видів видатків між місцевими бюджетами. Видатки, що здійснюються з Державного бюджету України.

Конституцією України та бюджетним Кодексом передбачено сукупність правовідносин між державою, автономною Республікою Крим та місцевим самоврядуванням щодо розмежування фінансових ресурсів між видами бюджетів та органами влади для забезпечення виконання функцій.

Модуль 2.

Змістовий модуль 2. Основні аспекти формування видатків бюджету.

Тема 7. Система видатків бюджету.

Склад, структура та динаміка доходів і видатків Державного бюджету України. Функції держави, їх вплив на склад і структуру видатків бюджету. Роль видатків бюджету у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку. Наукова класифікація видатків бюджету, її ознаки. Процесуальна класифікація видатків бюджету: функціональна, відомча та економічна. Оптимізація структури видатків бюджету, її критерії.

Розкрито економічну сутність системи видатків державного бюджету з точки зору їх суспільного призначення. Зазначено, що матеріальну основу видатків бюджету становлять грошові кошти, які спрямовуються урядом та іншими адміністративними органами влади на фінансування економічної діяльності, соціальної сфери і соціальні потреби населення, на державне управління, оборону та інші загальнодержавні потреби. Перелік видатків, їх склад і структура постійно змінюються залежно від конкретної економічної ситуації.

Тема 8. Видатків державного і місцевих бюджетів України, плануван-

ня видатків бюджету держави.

Видатки бюджету обумовлюються насамперед їх суспільним значенням, адже саме такий їх розріз найповніше відбиває сутність і призначення бюджету. Економічну функцію держави забезпечують видатки на економічну діяльність та науку. Видатки бюджету на економічну діяльність в Україні охоплюють державні капітальні вкладення, бюджетні кредити підприємствам, державні субсидії й дотації, операційні витрати (на виробничу інфраструктуру — геолого-розвідувальні роботи, роботи щодо землевпорядкування тощо). Вони спрямовуються в галузі економічного комплексу. Видатки бюджету на науку відбивають фінансування державних і міждержавних науково-технічних програм, фундаментальних досліджень.

Тема 9. Видатки бюджету на економічну діяльність та науку.

Видатки бюджету обумовлюються насамперед їх суспільним значенням, адже саме такий їх розріз найповніше відбиває сутність і призначення бюджету. Економічну функцію держави забезпечують видатки на економічну діяльність та науку. Видатки бюджету на економічну діяльність в Україні охоплюють державні капітальні вкладення, бюджетні кредити підприємствам, державні субсидії й дотації, операційні витрати (на виробничу інфраструктуру — геолого-розвідувальні роботи, роботи щодо землевпорядкування тощо). Вони спрямовуються в галузі економічного комплексу. Видатки бюджету на науку відбивають фінансування державних і міждержавних науково-технічних програм, фундаментальних досліджень

Тема 10. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу.

Важливе місце в системі видатків бюджету займають видатки на соціальний захист населення, соціальне забезпечення та соціальну сферу. Видатки бюджету на соціальний захист — це державні субсидії і допомоги окремим громадянам, які внаслідок об'єктивних, незалежних від них причин не можуть самостійно повною мірою забезпечити себе. Видатки на соціальну сферу структуруються за галузевими ознаками: на освіту, охорону здоров'я, духовне і фізичне виховання. Видатки на соціальне забезпечення пов'язані із державним забезпеченням тих громадян, що з об'єктивних причин не можуть утримувати себе самостійно, наприклад інваліди від народження, самотні особи похилого віку тощо.

Тема 11. Видатки бюджету на оборону, управління та обслуговування державного боргу.

Розглядаються видатки бюджету на оборону які охоплюють витрати на закупівлю озброєнь і військової техніки та на утримання військових частин. Крім того, до них також належать витрати на наукові дослідження у сфері оборони і на виплату пенсій військовослужбовцям. Видатки на управління стосуються утримання управлінських структур (органи державної влади й управління, судові структури і прокуратура, правоохоронні органи і служба безпеки, митна і податкова служби) та на міжнародну діяльність.

Тема 12. Обслуговування державного і місцевого боргу.

Використання державою у своїй фінансовій політиці залучення коштів на

кредитній основі веде до формування державного боргу і необхідності розроблення системи управління цим боргом. Окремою статтею в бюджеті виділяються видатки, пов'язані з системою державного кредиту, — на обслуговування внутрішнього і зовнішнього державного боргу. Видатки на обслуговування державного боргу — це витрати на погашення заборгованості та виплату процентів за державними позиками

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль 1. Зміст та особливості побудови системи. Бюджетний устрій та бюджетний процес. Система доходів бюджету.												
Тема1. Сутність, призначення і роль бюджету держави	9	1,5	1	-		6,5	9,5	0,5	-			9
Тема2. Бюджет як основний фінансовий план держави	10,2	2,5	1,2	-		6,5	9,7	0,5	0,2			9
Тема3. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи	10,2	2,5	1,2	-		6,5	9,7	0,5	0,2			9
Тема4. Бюджетний процес	10,2	2,5	1,2	-		6,5	9,7	0,5	0,2			9
Тема5. Система доходів бюджету	10,2	2,5	1,2	-		6,5	9,7	0,5	0,2			9
Тема 6. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	10,2	2,5	1,2	-		6,5	11,7	0,5	0,2			11
Разом за змістовим модулем 1	60	14	7	-		39	60	3	1			56

Змістовий модуль 2.												
Змістовий модуль 2. Основні аспекти формування видатків бюджету.												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема1. Система видатків бюджету	9	1,5	1	-		6,5	9,6	0,5	0,1			9
Тема2. Видатків державного і місцевих бюджетів України, планування видатків бюджету держави	10,2	2,5	1,2	-		6,5	9,6	0,5	0,1			9
Тема3. Видатки бюджету на економічну діяльність та науку	10,2	2,5	1,2	-		6,5	9,7	0,5	0,2			9
Тема4. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	10,2	2,5	1,2	-		6,5	9,7	0,5	0,2			9
Тема5. Видатки бюджету на оборону, управління та обслуговування державного боргу.	10,2	2,5	1,2	-		6,5	9,7	0,5	0,2			9
Тема6. Обслуговування державного і місцевого боргу	10,2	2,5	1,2	-		6,5	11,7	0,5	0,2			11
Разом за змістовим модулем 2	60	14	7	-		39	60	3	1			56
Усього годин	120	28	14	-		78	120	6	2	-		112

5. Теми семінарських занять
Не передбачені навчальним планом.

6. Теми практичних занять

Практичні заняття є одним з аудиторних видів робіт, спрямованих, насамперед, на розвиток навичок самостійної роботи при вивченні дисципліни «Бюджетна система» з метою поглиблення і розширення знань в області використання статистичних методів і засобів аналізу в практичній діяльності підприємства.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Сутність, призначення і роль бюджету держави	1	-
2	Бюджет як основний фінансовий план держави	1,2	0,2
3	Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи	1,2	0,2
4	Бюджетний процес	1,2	0,2
5	Система доходів бюджету	1,2	0,2
6	Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	1,2	0,2
7	Система видатків бюджету	1	0,1
8	Видатків державного і місцевих бюджетів України, планування видатків бюджету держави	1,2	0,1
9	Видатки бюджету на економічну діяльність та науку	1,2	0,2
10	Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	1,2	0,2
11	Видатки бюджету на оборону, управління та обслуговування державного боргу.	1,2	0,2
12	Обслуговування державного і місцевого боргу	1,2	0,2
	Разом	14	2

7. Теми лабораторних занять

Не передбачені навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Сутність, призначення і роль бюджету держави	6,5	9
2	Бюджет як основний фінансовий план держави	6,5	9
3	Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи	6,5	9
4	Бюджетний процес	6,5	9
5	Система доходів бюджету	6,5	9
6	Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	6,5	11
7	Система видатків бюджету	6,5	9
8	Видатків державного і місцевих бюджетів України, планування видатків бюджету держави	6,5	9
9	Видатки бюджету на економічну діяльність та науку	6,5	9
10	Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	6,5	9
11	Видатки бюджету на оборону, управління та обслуговування державного боргу.	6,5	9
12	Обслуговування державного і місцевого боргу	6,5	11
	Разом	78	112

9. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

10. Методи навчання

Навчальний процес у національному університеті «Запорізька політехніка» здійснюється за кредитно-модульною технологією – моделі організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні двох складових: модульної технології навчання та кредитів (залікових одиниць) і охоплює зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю навчальної діяльності студента в процесі аудиторної та самостійної роботи.

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- практична робота – для використання набутих знань у розв’язанні практичних завдань;
- аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

11. Очікувані результати навчання з дисципліни

Результати навчання з дисципліни «Фінансова діяльність суб’єктів господарювання» деталізують такі програмні результати навчання:

Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв’язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем. **ПР01**

Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб’єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування. **ПР04**

Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб’єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування). **ПР05**

Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування. **ПР11**

Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. **ПР21**

Знати свої права і обов’язки як члена суспільства, розуміти цінності віль-

ного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.**ПР22**

Визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.**ПР23**

12.Засоби оцінювання

Контроль знань студентів з дисципліни «Бюджетна система» ґрунтується на застосуванні рейтингової системи оцінювання. Для визначення рейтингової оцінки курс дисципліни «Бюджетна система» поділяється на 2 основні змістові модулі, у межах яких розподілені теми.

Для студентів денної форми навчання засоби оцінювання.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, правильності виконання практичних завдань та розрахунків, у тому числі запланованих на самостійне опрацювання студентом, тощо. Проведення двох рубіжних контролів.

Для студентів заочної форми навчання засоби оцінювання: захист контрольної, підсумковий контроль у формі заліку: тести, розв'язання задач.

13. Питання до заліку

1. Розкрийте зміст бюджетного устрою та охарактеризуйте його принципи.
2. Поясніть зміст та значення державного бюджету.
3. Розкрийте роль державного бюджету в соціально-економічному розвитку України.
4. Розкрийте зміст бюджетного процесу в Україні.
5. Розкрийте стадії бюджетного процесу.
6. Розкрийте зміст бюджетного процесу відповідно до бюджетного кодексу України.
7. Охарактеризуйте функції бюджету та їх використання в суспільному виробництві.
8. Поясніть суть бюджету як основного фінансового плану держави.
9. Охарактеризуйте стан бюджету та фактори які на нього впливають.
10. Розкрийте зміст бюджетну систему України відповідно до Бюджетного кодексу України.
11. Назвіть законодавчу і нормативну бази функціонування бюджетної системи.
12. Поясніть суть бюджетного права та його роль у побудові бюджетної системи України.
13. Перелічіть склад бюджетної системи України, її адміністративно-територіальний розподіл. Охарактеризуйте види бюджетів.
14. Розкрийте роль та призначення Державного (центрального) бюджету України та зведеного бюджету.

15. Визначте суть місцевих бюджетів, охарактеризуйте їх види. Опишіть порядок розподілу доходів та видатків між ланками бюджетної системи.
16. Назвіть принципи побудови бюджетної системи.
17. Розкрийте сутність правового регулювання формування доходів.
18. Охарактеризуйте основні принципи формування доходів бюджету.
19. Розкрийте зміст та дайте характеристики доходів бюджету.
20. Назвіть склад, структуру та джерела формування доходів бюджету України.
21. Охарактеризуйте основні принципи формування доходів бюджету.
22. Охарактеризуйте поточні видатки і видатки розвитку та напрями їх використання.
23. Охарактеризуйте методи бюджетного фінансування: пряме бюджетне фінансування, трансферти, бюджетні позики.
24. Дайте загальну характеристику податкових надходжень бюджету. Охарактеризуйте види непрямих податків, їх роль у доходах бюджету.
25. Поясніть суть прямого оподаткування та охарактеризуйте його види. В чому полягає значення прямих податків у формуванні доходів бюджету?
26. Охарактеризуйте неподаткові доходи бюджету: доходи від власності та підприємницької діяльності, адміністративні збори і платежі, доходи від не комерційного і побічного продажу, надходження від штрафів і фінансових санкцій та інші неподаткові надходження бюджету.
27. Назвіть склад доходів від операцій з капіталом. Розкрийте зміст офіційних трансфертів.
28. Перелічіть форми державного фінансування бюджету.
29. Поясніть умови здійснення державних запозичень.
30. Охарактеризуйте функції держави, їх вплив на склад і структуру видатків бюджету. Розкрийте роль видатків бюджету у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку.
31. Охарактеризуйте функціональну, відомчу та економічну класифікацію бюджетних видатків.
32. Перелічіть методи планування та фінансування видатків бюджету. Охарактеризуйте нормативний метод і проблеми його застосування. В чому полягає взаємозв'язок доходів і видатків бюджету?
33. Поясніть суть коефіцієнта обслуговування при обслуговуванні зовнішнього і внутрішнього боргів.
34. Охарактеризуйте структуру та склад видатків бюджету: видатки на економічну діяльність; на соціальний захист населення та соціальну сферу; на освіту та науку; на оборону, управління та обслуговування державного боргу.
35. Розкрийте зміст резервного фонду Кабінету Міністрів України.
36. Перелічіть принцип ефективності використання бюджетних асигнувань у бюджетному фінансуванні.
37. Розкрийте суть дохідної частини місцевого бюджету: загальний, спеціальний та резервний фонди.
38. Перелічіть склад доходів місцевих бюджетів, що закріплюються.
39. Перелічіть критерії класифікації фінансування бюджету.
40. Перелічіть основні джерела отримання фінансових ресурсів, необхідні для

покриття дефіциту бюджету.

41. Поясніть напрями витрачання фінансових ресурсів, які утворилися в результаті перевищення доходів бюджету над його видатками.

42. Розкрийте зміст комунальної власності як матеріальної основи місцевого самоврядування.

43. Розкрийте сутність спеціального фонду бюджету місцевого самоврядування.

44. Розкрийте зміст фінансування за типом кредитора: за категоріями кредиторів або власників боргових зобов'язань.

45. Розкрийте зміст фінансування за типом боргового зобов'язання: за засобами, які використовуються для фінансування дефіциту або профіциту.

46. Перелічіть трансферти, які надаються з Державного бюджету України місцевим бюджетам.

47. Охарактеризуйте міжбюджетні трансферти між місцевими бюджетами.

48. Розкрийте сутність державного боргу. Охарактеризуйте види державного боргу. Розкрийте суть зовнішнього та внутрішнього державних боргів: особливості утворення та напрями фінансування.

49. Перелічіть нормативно-правове регулювання обслуговування і погашення державного боргу.

50. Які особливості обслуговування внутрішнього та зовнішнього державного боргу?

51. Перелічіть рівні бюджетного планування. Охарактеризуйте бюджетне прогнозування: періоди, методи, етапи.

52. Розкрийте сутність, призначення та роль місцевих бюджетів як економічної категорії в бюджетній системі України.

53. Охарактеризуйте складання, розгляд та затвердження місцевих бюджетів.

54. Розкрийте суть доходів місцевих бюджетів та охарактеризуйте їх, перелічіть критерії класифікації доходів місцевих бюджетів згідно з Бюджетним кодексом України.

55. Перелічіть джерела доходів місцевих бюджетів.

56. Охарактеризуйте поняття та природу місцевого самоврядування. Розкрийте суть правової основи місцевого самоврядування в Україні. Перелічіть групи норм, які регламентують діяльність місцевого самоврядування. Охарактеризуйте організацію та функціонування місцевого самоврядування.

57. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”.

58. Охарактеризуйте склад бюджетів місцевого самоврядування: надходження і витрати на виконання повноважень. Назвіть основи формування дохідної частини місцевих бюджетів.

59. поясніть зміст системи місцевого самоврядування та її елементи.

60. В чому полягає Державна підтримка розвитку місцевого самоврядування?

61. Розкрийте суть, роль та значення міжбюджетних відносин. Охарактеризуйте сферу дії міжбюджетних відносин.

62. Охарактеризуйте види міжбюджетних відносин.

63. В чому полягає мета регулювання міжбюджетних відносин?

64. Розкрийте суть міжбюджетних трансфертів та їх призначення. Перелічіть позитивні та негативні міжбюджетні трансферти.

65. Назвіть та охарактеризуйте види міжбюджетних трансфертів: дотація вирівнювання; субвенція; субсидія; кошти, які передаються від державного бюджету та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів; інші дотації.
66. Розкрийте суть фінансового нормативу бюджетного забезпечення.
67. Опишіть порядок надання міжбюджетних трансфертів.
68. Розкрийте суть бюджетної політики держави. Назвіть основні напрями бюджетної політики.
69. Розкрийте сутність бюджетного планування за змістом і формою.
70. В чому полягає мета та предмет бюджетного планування?
71. Дайте характеристику об'єкта і суб'єкта бюджетного планування та його організацію.
72. Охарактеризуйте методи бюджетного планування: метод коефіцієнтів, нормативний, балансовий та програмно-цільовий методи. Фінансові показники та нормативи
73. Розкрийте зміст бюджетних лімітів та резервів.

13. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Після кожного змістового модуля проводиться рубіжний контроль, який оцінюється за 100-бальною шкалою.

Під час рубіжного контролю враховують наступні види робіт:

Проведення змістовного модульного контролю з дисципліни «Бюджетна система»

Найменування завдань	Кількість балів	Загальна кількість балів
тестування під час рубіжного контролю	5	35
2 задачі під час рубіжного контролю	15	30
завдання, тести, розв'язок задач за поточним оцінюванням	25	25
оцінка за самостійну роботу	10	10
Підсумок	x	100

Підсумкова оцінка за семестр визначається як середня двох підсумкових контролів за перший та другий змістовних модулів.

Залік проводиться за наявності незадовільної оцінки підсумкового модуля або за вибором студента та містить: теоретичне питання, тести, задачу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	

60-69	Е		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

1. Комплект завдань для проведення вхідного контролю.
2. Комплект завдань для проведення поточного контролю.
3. Комплект завдань для підсумкового контролю.
4. Конспект лекцій з дисципліни «Бюджетна система» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Укл. Ю.О. Набатова. – Запоріжжя: НУ «ЗП», 2019.
5. Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни «Бюджетна система» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Укл. . Ю.О. Набатова. – Запоріжжя: НУ «ЗП», 2019.
6. Методичні вказівки щодо організації самостійної роботи з дисципліни «Бюджетна система» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування/ Укл. . Ю.О. Набатова. – Запоріжжя: НУ «ЗП», 2019.
7. Методичні вказівки до виконання контрольних робіт з дисципліни «Бюджетна система» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» заочної форми навчання спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»/ Укл. Ю.О. Набатова. – Запоріжжя: НУ «ЗП», 2019.

15. Рекомендована література

Базова

1. Бюджетна система: навч. посіб. / [Баранова В.Г., Дубовик О.Ю., Хомутенко В.П. та ін.] за заг. ред. В.П. Хомутенко. – Одеса: Видавництво Бартенєва, 2014. – 392 с.
2. Бюджетна система: навч. посіб. Друге видання, перероблене і доповнене / І.Л. Шевчук, В.О. Черепанова, Т.О. Ставерська . – Харків: Видавець Іванченко І. С., 2015. – 284 с.
3. Бюджетна складова реалізації домінантних напрямів суспільного розвитку: монографія / Л.В. Лисяк, О.В. Гриценко, С.В. Качула, К.М. Роменська та ін.; за наук. ред. д.е.н., проф. Л.В.Лисяк. - Дніпропетровськ: ДДФА, 2015. – 396 с.
4. Бюджетний кодекс України // Офіційний вісник України від 13.08.2010., № 59. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

5. Бюджетний менеджмент: навч. посіб. / І. М. Титарчук, Ю. В. Негода. – К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2014. – 306 с.
6. Голинська О.В. Механізми державного управління бюджетами через інструменти програмно-цільового методу: монографія / Голинська О.В. – Одеса: ВМВ, 2013. – 272 с.
7. Климаш Н.І. Бюджетна система: навч. посіб. / Н.І. Климаш, К.В. Багацька, Н.І. Дем'яненко / За ред. Т.А. Говорушко. – Львів «Магнолія 2006», 2014. – 296 с.
8. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України: Закон України від 10.02.2015 № 176-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/176-102>.
9. Про внесення змін до Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.01.2015 № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/12-2015-%D0%BF>.
10. Про державний бюджет України на відповідний рік: Закони України.
11. Про добровільне об'єднання територіальних громад від 05.02.2015 № 157-VIII. Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon517.rada.gov.ua/laws/show/157_80502.
12. Про заходи щодо реформування бюджетної політики: Указ Президента України від 31 липня 2014 р. № 621/96. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
13. Про Рахункову палату України: Закон України // ВВР України. – 2015. – № 36. – ст. 360.
14. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: навч. посіб. / [за заг. ред. В. В. Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження». – К., 2017. – 184 с.
15. Федосов В.М. Бюджетна система: підручник / В.М. Федосов, С.І. Юрія. – К.: ЦУЛ; Тернопіль: Економічна думка, 2012. – 871 с.

Допоміжна література

16. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження КМУ від 01.04.2014 № 333-р) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/33301/04>.
17. Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн: навч. посіб. / Л.О.Миргородська. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 320 с.
18. Муніципальні фінанси: навч. посіб. / за ред. д.е.н., проф. О.П. Кириленко. – Тернопіль: Астон, 2015. – 360 с.
19. Німеччина починає відчувати наслідки кризи в єврозоні [Електронний ресурс]. Українська правда / Економічна правда. – 20.08.2012 р. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2012/08/20/332323/>.
20. Опарін В.М. Бюджетна система: навч.-метод. посіб. / В.М. Опарін, В.І. Малько, С. Я. Кондратюк, Г. Б. Коломієць. – К.: КНЕУ, 2002. – 336.
21. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн./ Ю.В. Пасічник – К.: «Знання-Пресс», 2002.

22. Податковий кодекс України // Офіційний вісник України від 10.12.2010 р., № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

23. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

24. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97 -ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

25. Реформа, децентралізація: прикладні аспекти реалізації: навчально-методичний посібник / авт. кол.: Ю.Б. Молодожен, О.В. Голинська, О.В. Гуненкова, О.Л. Ковінчук [за заг.ред. С.А. Попова]. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2015. – 84 с.

26. Чала Н.Д. Бюджетна система: навч. посіб. /Н.Д. Чала, Л.В. Лазоренко. – К.: Знання, 2010. – 223 с. 10. Посилання на інформаційні ресурси в

16. Інформаційні ресурси

1. www.kmu.gov.ua -офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
2. www.rada.gov.ua—офіційний сайт Верховної Ради України.
3. www.minfin.gov.ua—офіційний сайт Міністерства фінансів України.
4. www.me.kmu.gov.ua—офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.
5. www.sfs.gov.ua/—офіційний сайт Фіскальної служби України.
6. www.smisc.gov.ua—офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України.
7. www.dfr.gov.ua—офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг
8. www.ukrstat.gov.ua—офіційний сайт Державного комітету статистики України.
9. www.fingazeta.com.ua –Фінансова газета (Міжнародний фінансовий тижневик).
10. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.
11. Офіційний веб-портал Державної казначейської служби України. – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.
12. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. – Режим доступу: <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/uk/index>.
13. Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житловокомунального господарства України. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua>.
14. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua>.
15. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.

16. Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України. – Режим доступу: <http://profy.nplu.org/lite/fi>.
17. Офіційний сайт Рахункової палати України. – Режим доступу: <http://www.acrada.gov.ua>

© НУ «Запорізька політехніка», 2019 рік